

Посилання:

Мелько Л.Ф. Нематеріальна культурна спадщина як туристичний ресурс / Л.Ф. Мелько // Географія, Екологія, Туризм: теорія, методологія, практика. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю географічного факультету Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (21-23 травня 2015 р.). – Тернопіль: СМП «Тайп», 2015. – С. 367-369.

УДК 338.483.12

Л.Ф. Мелько

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,

м. Київ, Україна

НЕМАТЕРІАЛЬНА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ЯК ТУРИСТИЧНИЙ РЕСУРС

Увага до культурологічних здобутків світової цивілізації зростає. Розвиток міжнародного туризму активно сприяє популяризації культурної спадщини країн та народів світу, яка, у зв'язку з процесами глобалізації, екологічними проблемами, «гарячими точками» планети, потребує активних величезних зусиль для збереження на всіх рівнях суспільних відносин.

Аналіз найпопулярніших туристських маршрутів світу дозволяє спрогнозувати виявити інтерес потенційних клієнтів туристичної сфери до об'єктів Всесвітньої культурної та природної спадщини ЮНЕСКО, багато з яких стали світовими брендами та образами окремих країн та територій. Але питання щодо обізнаності населення з об'єктами (елементами) нематеріальної культурної спадщини залишається відкритим.

Нематеріальна культурна спадщина – це потужний туристичний ресурс, який вимагає збереження, вивчення та популяризації за рахунок у т.ч. туристичних подорожей та екскурсій.

Метою статті є аналіз нематеріальної культурної спадщини як потенційного туристичного ресурсу у контексті охоронної діяльності ЮНЕСКО.

Основним документом, який визначає сутність нематеріальної культурної спадщини та регламентує діяльність щодо її збереження є Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини, яка була прийнята на 32 сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО 17 жовтня 2003 року [1].

Слід зазначити, що одними із головних факторів, завдяки яким був прийнятий цей документ, є розуміння світовою спільнотою важливості значення нематеріальної культурної спадщини як головного джерела культурного різноманіття й гарантії сталого розвитку та її ролі як чинника, що сприяє зближенню людей, обмінам та взаєморозумінню між ними. Важливо, що туризм у цьому сенсі активно сприяє міжнародному культурному обміну і може стати одним із головних популяризаторів туристичних ресурсів культурологічного характеру.

Відповідно до статті 2 (п.1) Конвенції «термін «нематеріальна культурна спадщина» означає ті звичаї, форми показу та вираження, знання та навички, а також пов'язані з ними інструменти, предмети, артефакти й культурні простори, які визнані спільнотами, групами й у певних випадках окремими особами як частина їхньої культурної спадщини». Також наголошується, що вона «передається від покоління до покоління, постійно відтворюється спільнотами та групами під впливом їхнього оточення», взаємодії з природою, історії, формуючи почуття самотності та наступності, сприяючи «повазі до культурного різноманіття й творчості людини» [1].

Документом визначені галузі (області), де «проявляється» нематеріальна культурна спадщина: а) усні традиції та форми вираження, зокрема мова як носій нематеріальної культурної спадщини; б) виконавське мистецтво; в) звичаї, обряди, святкування; г) знання та практика, що стосується природи та всесвіту; д) традиційні ремесла (ст. 2, п.2) [1].

Окрім цього, визначені списки нематеріальної культурної спадщини: 1) Репрезентативний список нематеріальної культурної спадщини людства (стаття

16); 2) Список нематеріальної культурної спадщини, що потребує термінової охорони (стаття 17) [1].

З 2008 по 2014 рр. до Репрезентативного списку включено 314 елементів (раніше проголошені шедеврами), з 2009 по 2014 рр. до другого списку – 38 елементів. На сьогодні нараховується 161 держава-учасниця Конвенції [4].

Розглянемо приклади елементів (об'єктів) нематеріальної культурної спадщини відповідно її складників (табл.1).

Таблиця 1

Нематеріальна культурна спадщина у країнах світу (приклади)

Нематеріальна культурна спадщина:	Елементи (об'єкти), рік включення
усні традиції та форми вираження	«Манас» – киргизський епос (2013), «Аскія» – узбецький гумор (2014) та ін.
виконавське мистецтво	Грузинський поліфонічний спів (2001, 2008), ляльковий театр «Ваянг» (Індонезія, 2003, 2008), танго (Аргентина, 2009), тибетська опера (Китай, 2009), фламенко (Іспанія, 2010) та ін.
звичаї, обряди, святкування; знання та практика, що стосується природи та всесвіту	Малюнки на піску народу вануату (Вануату, 2003, 2008), система космобачення племені кальявая в Андах (Болівія, 2003, 2008), «Царі Коляди» – традиційне народне свято (Білорусь, 2009), «Санке-мон» – ритуал спільної рибної ловлі (Малі, 2009), соколине полювання (Саудівська Аравія та ще 10 країн Європи та Азії, 2010), середземноморська дієта (Іспанія, Італія, Марокко, 2010) та ін.
традиційні ремесла	Текстильне виробництво народності лі (Китай, 2009), Петриківський розпис (Україна, 2013), лаваш (Вірменія, 2014) та ін.
<i>У декількох галузях (областях)</i>	Культурний простір бедуїнів (Йорданія, 2005, 2008) та ін.

Джерело: укладено за джерелами [3,4].

Україна приєдналася до Конвенції 6 березня 2008 року відповідно до Закону України «Про приєднання України до Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини» [1]. В Україні також затверджений Перелік елементів нематеріальної культурної спадщини України, до якого включені: 1) Опішнянська кераміка; 2) Косівська мальована кераміка; 3) Кролевецькі ткани рушники; 4) Культура хліба (Хлібна культура і традиції); 5) Петриківський розпис – українське декоративно-орнаментальне малярство XIX-XXI ст.ст.; 6) Козацькі пісні Дніпропетровщини [2]. Петриківський розпис у 2013 році був включений до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства ЮНЕСКО [4].

Аналіз елементів нематеріальної культурної спадщини у світовому масштабі свідчить, що невелика їх частка є досить відомими і користується популярністю у туристів (пекінська опера, театр «Но», індонезійський батик, традиційне мистецтво килимарства в Ірані та ін.). Але більшість із них відомі тільки носіям культури та спеціалістам, включаючи Україну.

Туристичні можливості нематеріальної культурної спадщини є невичерпними. Ознайомлення з її елементами (об'єктами) може відбуватися за різних умов відпочинку, під час туристичних маршрутів, екскурсій. Враховуючи міжнародний охоронний складник, вона може стати родзинкою туристичного іміджу територій. Важливо підвищити рівень обізнаності споживачів, посилювати їх мотивацію, професійно визначити туристичний імідж і туристичний бренд об'єкту, створивши сприятливий бізнес-клімат для залучення інвестицій.

Отже, нематеріальна культурна спадщина має потужний туристичний потенціал, який може активно посилити якість туристичного продукту. Враховуючи низьку обізнаність населення з елементами нематеріальної культурної спадщини, з діяльністю міжнародних організацій щодо її збереження та охорони, необхідно розробити низку заходів щодо її вивчення та популяризації, включаючи діяльність туристичної індустрії.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про приєднання України до Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T080132.html
2. Нематеріальна культурна спадщина України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:[http:// mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/391359](http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/391359)
3. Шедевры устного и нематериального наследия человечества [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unesco.ru/media/docs/2010/Shedevry.pdf>
4. Lists of intangible cultural heritage and Register of best safeguarding practices [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// unesco.org/culture/ich/index.php?lg=en&pg=00011](http://unesco.org/culture/ich/index.php?lg=en&pg=00011)